

Fietsroute, monumentendag 2003

In het spoor van het agrarisch verleden van Oegstgeest

De lengte van deze fietsroute is ongeveer 10 kilometer en heeft als start- en eindpunt station Leiden Centraal, maar kan ook vanaf elk willekeurig ander punt gereden worden. De nummers in de beschrijving corresponderen met de nummers op het fietsroutekaartje.

De boerderijen worden alle particulier bewoond en zijn niet opengesteld.

Vanaf de achterzijde van station Leiden ziet u links de hoofdingang van het academisch ziekenhuis LUMC. U fietst voor de hoofdingang langs over de Albinusdreef, houdt bij de rotonde rechtdoor aan en slaat aan het einde linksaf de Wassenaarseweg op. Rechtdoor bij de rotonde. Rechts ziet u kasteel Endegeest prachtig liggen. Dan eerste weg links, Max Planckweg. Bij de rotonde rechts, na 75 meter eerste weg links, Ehrenfestweg (busbaan/fietspad). Bij stoplicht rechtdoor oversteken, Haagse Schouwweg. Volgende stoplicht rechtdoor. Begraafplaats Rhijnhof aan rechterzijde. Bij rotonde rechtsaf de Rhijnhofweg in ①.

① Boerderij Bouwlust, Rhijnhofweg 7

Gemeentelijk monument

Voor de gevel van de boerderij is karakteristiek. Het zadeldak is belegd met rode kruispannen. Links en rechts staan voormalige schuren (de grote schuur dateert van ca 1875, de kleine aan het water van ca 1700), een voormalige hooischelf met rieten dak, een negentiende eeuws bakhuis en stallen.

Het complex bezit een redelijk bomenbestand en is in de periode 1973-1982 verbouwd. Het voormalige stalgedeelte en diverse bijgebouwen dienen tot wooneenheden voor een internaat.

Weg vervolgen. Onder viaduct N206 door, rechtsaf, omhoog langs N206, weer naar beneden, onderaan linksaf, langs afslag van A44. Aan het einde rechtsaf, tunneltje onder A44 door. Aan einde linksaf, oversteken, Endegeesterstraatweg op. Voordat u met een flauwe bocht naar links de eikenlaan infietst, bij het grote portiersgebouw in Amsterdamse School-stijl, kunt u het terrein van de Rhijngeestgroep inrijden om kasteel Endegeest ② te zien.

Vanaf het kasteel terug de eikenlaan in: vanaf het portiersgebouw Rhijngeesterstraatweg geheten. Links de villa Rhijngeest, iets verderop het gemeentehuis van Oegstgeest: de voormalige kliniek Rhijngeest ③.

Bij de rotonde rechtdoor de Rhijngeesterstraatweg verder volgen. Door de entreezuilen rechts de Oranjelaan in. U rijdt door een villawijk uit het tweede decennium van de 20e eeuw. Tweede weg links, Terweeweg ④ en ⑤.

④ De boerderij Ora et Labora (Bid en Werk), Terweeweg 53

Rijksmonument

Van deze 17e eeuwse boerderij zijn alleen het gepleisterde voorhuis met ingebouwde kelder en opkamer overgebleven. De koestal is verdwenen. Op het erf staan nog de hooiberg en een schuur.

In de jaren 1772-1777 was het gebouw in gebruik als noodkerk voor de rooms-katholieke parochie gedurende de bouw van de (inmiddels vervangen) nieuwe kerk. Ter herinnering aan de noodkerk bevindt zich in de hal van de boerderij nog een 14-regelig vers. Na een brand in de jaren vijftig werd de boerderij deels herbouwd.

Vóór de boerderij heeft een eeuwenoude linde gestaan, die wegens ernstige schimmelaantasting en bodemverdroging in 1997 is gekapt. Maar inmiddels zijn uit de gigantische stronk weer nieuwe loten ontsprongen.

Wat werken en bidden vermag!

⑤ De boerderij Actaea (ca. 1885), Terweeweg 152

Gemeentelijk monument

Op de hoek van de Terweeweg en de Hofdijck staat de boerderij Actaea, die tot het eind van de negentiende eeuw in gebruik was als boerenbedrijf. Het gebouw heeft een imposante kap met fraai gesneden daklijst. Ook de

daklijst van het washok aan de Hofdijckzijde mag er zijn. Toentertijd was de Hofdijck een zandpad met een sloot die vlak langs het washok liep. In dit washok (voor de wekelijkse was) was geen stromend water, zodat er vele emmers water van de waterput op het erf door de bewoners naar het fornuis in het washok zijn gedragen. Gerard Lubbe begon hier rond 1920 een bloembollenbedrijf en ontwikkelde een nieuwe narcis: de *Narcissus poeticus actaea*, een dichtersnarcis, roomwit met een platte roodomrande oranje bijkroon, een groot succes, en vele malen nationaal en internationaal bekroond. Vanwege de bloei van het bedrijf werden twee bollenschuren bij de boerderij gebouwd, die in 1971 weer zijn gesloopt ten behoeve van woningbouw aan de Hofdijck.

Vanaf de kruising van de Terweeweg met de Hofdijck fietst u de Louise de Colignylaan in. Waar deze weg een bocht naar links maakt kunt u rechtdoor, tussen de bebouwing door het Bos van Wijckersloot in, een door Zoicher aangelegd park in landschapsstijl. Daar loopt u met de fiets aan de hand zoveel mogelijk rechtdoor en komt uit op de Rhijngeesterstraatweg. U steekt die over en fietst de straat genaamd De Voscuyl in ⑥.

⑥ Boerderij De Voscuyl, de Voscuyl 17

Rijksmonument

Bij oudere Oegstgeestenaren is dit pand nog steeds bekend als de boerderij van Heemskerk en daarvoor van Van der Hulst.

Het is het restant van een zestiende eeuwse boerderij, destijds deel uitmakende van een aantal boerderijen die alle gelegen waren aan de Pastoorswetering en met een oprijlaan verbonden waren met de 'Heereweg', thans Rhijngeesterstraatweg.

Het oude woonhuis is gedeeltelijk wit gepleisterd met enkele bijzondere elementen: boven de smalle raamkozijnen in de zuidelijke gevel zijn twee fraaie met maaswerk gevulde korfboogjes.

De in de zeventiende eeuw verbouwde boerderij bleef tot 1962 intact. De boerderij werd steeds vererfd en pas in 1799 is de boerderij geveild, omschreven als een hechte, sterke, weldoortimmerde woning met stalling voor koeien en paarden, twee hooibergen en schuur en bijbehorende 18 morgen land (een Rijnlandse morgen was 8,516 m²).

In 1843 kocht Baron van Wijckerslooth, bisschop van Curium en eigenaar van het aangrenzende landgoed Duinzicht de boerderij en legateerde deze later aan de R.K. kerk Sint Willibrord te Oegstgeest. Arie van der Hulst was de eerste pachter en daarna betrok de familie Heemskerk de boerderij. De boerderij was een melkveebedrijf en in de kelder met rode tegels en een gewelfd plafond werd ook kaas gemaakt.

In 1960 werd de boerderij eigendom van de gemeente Oegstgeest. B&W waren voor afbraak, maar gelukkig waren er zowel lokale als nationale autoriteiten, die zich sterk maakten voor het behoud van de boerderij. Na veel getouwtrek kwam men tot een compromis: het woonhuis bleef gespaard. Alle andere bebouwing is in 1962 afgebroken om plaats te maken voor woonhuizen en sportvelden.

U gaat terug naar de Rhijngeesterstraatweg en slaat linksaf. Na het woonhuis nr 161 is links een doodlopend weggetje waaraan een voormalig boerderijcomplex staat, Rhijngeesterstraatweg 163 ⑦.

⑦ Boerderij De Wilthoef, Rhijngeesterstraatweg 163

Gemeentelijk monument

Een woonhuis/boerderij met koetshuis. Het voorste deel is rond 1900 herbouwd. Aan de achterzijde bevindt zich het voormalige stalgedeelte met zadeldak en wolfseind, dat dateert uit de zeventiende eeuw. Op het achtererf staan een kleine en een grote schuur met zadeldak. Aan de overzijde staat het voormalige koetshuis met klokgevel, dat deel uitmaakte van het boerderijcomplex. Oorspronkelijk had deze boerderij de naam De Wilthoef.

Daniel van der Putten kocht in 1869 de boerderij (toen nog in oorspronkelijke staat) met omliggend land. Ook deze boerderij maakte deel uit van de reeks boerderijen die al in 1615 voorkomen (o.a. De Voscuyl) op een kaart van Rijnland (van landmeter Floris Balthasars).

Rond de eeuwwisseling werd de boerderij vergroot en naderhand, toen de zoon van Daniel na een tweede huwelijk 18 kinderen te verzorgen had, werd het achterhuis tegen het voorhuis aangebouwd (ca 1905). Geen van de 18 kinderen zag iets in het boerenvak en zo werd het achterhuis eind jaren dertig verhuurd, terwijl de familie zelf in het voorhuis bleef wonen. Tijdens de oorlog vorderden de Duitsers het huis en lieten in de voortuin een schuilkelder bouwen.

Het komt misschien wel goed uit dat dit complex wat achteraf ligt, want het voorste huis verkeert in zulk een treurige staat, dat Oegstgeest hier nauwelijks trots op kan zijn.

U gaat weer terug naar de Rhijngeesterstraatweg, steekt deze over en fietst de Schoutenburgstraat in. Aan het eind is links en rechts de Wijttenbachweg, die samen met het verlengde ervan in zuidelijke richting, de Terweeweg, de oude Achterweg vormde.

Als u een klein stukje naar rechts rijdt ziet u twee prachtige 17e eeuwse rijksmonumenten, genaamd Schoutenburg en Torenvelt.

*Voor de volgende boerderij slaat u echter linksaf, naar **Wijttenbachweg 75** ⑧.*

⑧ **Wijttenbachweg 75**

Gemeentelijk monument

De boerderij is rond 1900 gebouwd en is een voorbeeld van een boerderij met een mansardekap. Op het erf staan twee monumentale kastanjes. Dit is een van de agrarische panden die nog langs een van de oudste straten van Oegstgeest staat.

Er is lange tijd een melkwinkel gedreven.

*De Wijttenbachweg volgend bij de driesprong rechtdoor is de Dorpsstraat. Waar de hoofdroute voor auto's rechtsaf slaat en op de President Kennedylaan zijn weg vervolgt, fietst u rechtdoor de smalle Dorpsstraat in met links en rechts een aantal 18e eeuwse woonhuizen. U gaat de brug van het Oegstgeester Kanaal over en ziet vanaf de brug rechts aan de overkant **boerderij Haaswijk** liggen ⑨.*

⑨ **Boerderij Haaswijk, Haarlemmerstraatweg 2, ca 1850**

Rijksmonument

Ook deze negentiende eeuwse weideboerderij met 22 ha grond is door de gemeente Oegstgeest gekocht, voor f 400.000 in 1963. Ondanks sloopplannen van B&W, die de boerderij 'uit historisch oogpunt niet van belang' achtten en het gebied voor woningbouw hadden bestemd, is deze boerderij dankzij bemoeienis van Heemschut bewaard gebleven.

Zonder openbare verkoop is het pand niet veel later aan Prof. Dr. Glastra van Loon voor een luttel bedrag verkocht. De nieuwe eigenaar verbouwde de boerderij ingrijpend: alleen het voorstuk, de kelder en een oude pomp zijn overgebleven. De vroegere stal is woonkamer geworden en in het gebouw naast het huis is een zwembad gebouwd.

De naam Haaswijk is ontleend aan een buitenplaats, waarin belangrijke personen hebben gewoond, zoals de Heer van Mathenesse (afgezant bij de vredesonderhandelingen van Munster in 1648). Het huis heeft zelfs als kostschool gediend.

Na de sloop in 1740 kreeg een nabijgelegen boerderij ten zuidwesten van de buitenplaats de naam Haaswijk. In 1840 werd deze boerderij met de grond gelijk gemaakt toen de Vliet vervangen werd door het Oegstgeester Kanaal. Het was een veeboerderij van waaruit melk en kaas werden verkocht.

In 1944 werd de brug over het Oegstgeester kanaal door de Duitsers opgeblazen, waardoor beschadiging aan de rieten kap is ontstaan en de boer met een bootje naar het oude dorp moest om boodschappen te doen.

De nieuwbouwwijk Haaswijk ligt voor een groot gedeelte op het grondgebied van de voormalige buitenplaats Haaswijk.

*Om boerderij Haaswijk heen slaat u vóór de Groene of Willibrordkerk rechtsaf het fietspad Van Gilsepada in en rijdt door de 80-er jaren woonwijk Haaswijk. Bruggetje over rijdt u door de Wagenaarlaan. Aan het einde gaat u even links en draait dan helemaal terug naar rechts om het kanaal weer over te steken over de Van Eysingabrug. Bij het stoplicht gaat u linksaf de President Kennedylaan op. Bijna bij het einde is aan de linkerkant een lastig zichtbaar straatje, de Mariahoevelaan. Die rijdt u in en u komt dan bij **De Mariahoeve** ⑩.*

⑩ **De Mariahoeve, Mariahoevelaan 3, ca 1840**

Deze hoeve geniet geen status als gemeentelijk monument

De familie Hooymans is hier in de 19e eeuw een veehouderij begonnen, maar is later overgegaan op bollenteelt en verhuur van het land aan andere bollentelers. Het bollenbedrijf was een ongewis bestaan, want de grens tussen klei en zand liep schuin door de grond, en het was ook een hard bestaan omdat in den beginne alle grond met de hand werd gespit. Jan Hooymans, de laatste bollenkweker, verkocht de boerderij in 1970 toen veel grond onteigend werd voor woningbouw. Sindsdien is de Mariahoeve bewoond door particulieren die al meteen te maken kregen met een grote brand in 1970.

Terug bij de President Kennedylaan slaat u linksaf.

*Om vervolgens bij **boerderij Zwetsloot** ⑪ te komen zijn er twee mogelijkheden.*

*De eerste is: bij de kruising met de Abtspoelweg deze oversteken, dan **linksaf** en vóór de brug met de fiets een trapje af naar de Trekvaart. Deze weg volgen tot bij de Villa Hol Maren. Aan de overzijde ziet u de boerderij Zwetsloot.*

*De tweede is: bij de kruising met de Abtspoelweg **rechtsaf** en bij de rotonde linksaf het oostelijk deel van de Lange Voort op. Rechtdoor rijden en de nieuwe brug rechts van u houden, de weg volgen en zo komt u op de Trekvaart. Bij de Villa Hol Maren ziet u aan de overzijde de boerderij Zwetsloot met daarachter de molen die door de Zuidhollandse Molenstichting gerestaureerd zal worden.*

⑪ De boerderij Zwetsloot aan de Haarlemmertrekvaart

Aan het randje van de Klaas Hennepoelpolder

Over deze boerderij is nogal wat te doen. De grond waar de boerderij op staat is van de Gemeente Warmond, maar de boerderij en opstallen zijn van de Gemeente Oegstgeest. De naam is ontleend aan de familie Zwetsloot die er een veehouderij had. De historische betekenis van de boerderij is gering, maar tegen de plannen tot sloop van dit in slechte staat verkerende complex zijn van diverse kanten bezwaren gemaakt. Er is een initiatiefgroep opgericht die voorstander is van o.a. een inrichting van de boerderij tot educatief centrum voor natuur en milieu.

Hier liggen kansen voor de gemeente Oegstgeest!

Achter de boerderij staat **molen Het Poeltje** dat door de Zuidhollandse Molenstichting gerestaureerd zal worden.

*U gaat terug naar de Abtspoelweg en slaat bij de rotonde linksaf. Vervolgens gaat u het eerste weggetje links in, de aloude Kwaaklaan. Aan het einde links staat **boerderij Klein Bouwlust** ⑫.*

⑫ Boerderij Klein Bouwlust, Haarlemmertrekvaart 19

Gemeentelijk monument

Deze fraai gelegen boerderij (stichtingsdatum 1849 in rechterzijgevel) op de hoek met de Kwaaklaan is gezegend met een groot erf en een prachtig bomenbestand. Het pand is nog zeer gaaf wat betreft de hoofdvorm, met architectonische elementen en detaillering.

In 1972 is het stalgedeelte gesloopt. Op het achtererf staan enkele bijgebouwen en een vierkante hooiberg met tentdak, een z.g. 'vierroeier'.

*Terug naar de Abtspoelweg over de Kwaaklaan heeft u het park van **kasteel Oud Poelgeest** ⑬ aan uw linkerhand. Vlak vóór de Abtspoelweg kunt u links de Poelgeesterweg in, door een modern villawijkje. Al gauw komt u bij het toegangshek van het kasteel.*

De leukste fietsroute vanaf het kasteel terug naar station Leiden is over het Groene Maredijkje, een beetje lastig te vinden. Het beste is misschien om vanuit het toegangshek linksaf te gaan, u met de fiets door de voetgangshekken te wurmen, de Oegstgeesterweg over te steken en de Poelgeesterweg te vervolgen. Waar deze weg een scherpe bocht naar rechts maakt, naar de Warmonderweg, kunt u rechtdoor fietsen en komt zo op het Groene Maredijkje. Als u dit helemaal afrijdt komt u bij het spoor. Daar kunt u óf voor óf na het viaduct rechtsaf slaan en naar het station fietsen.

LEGENDA

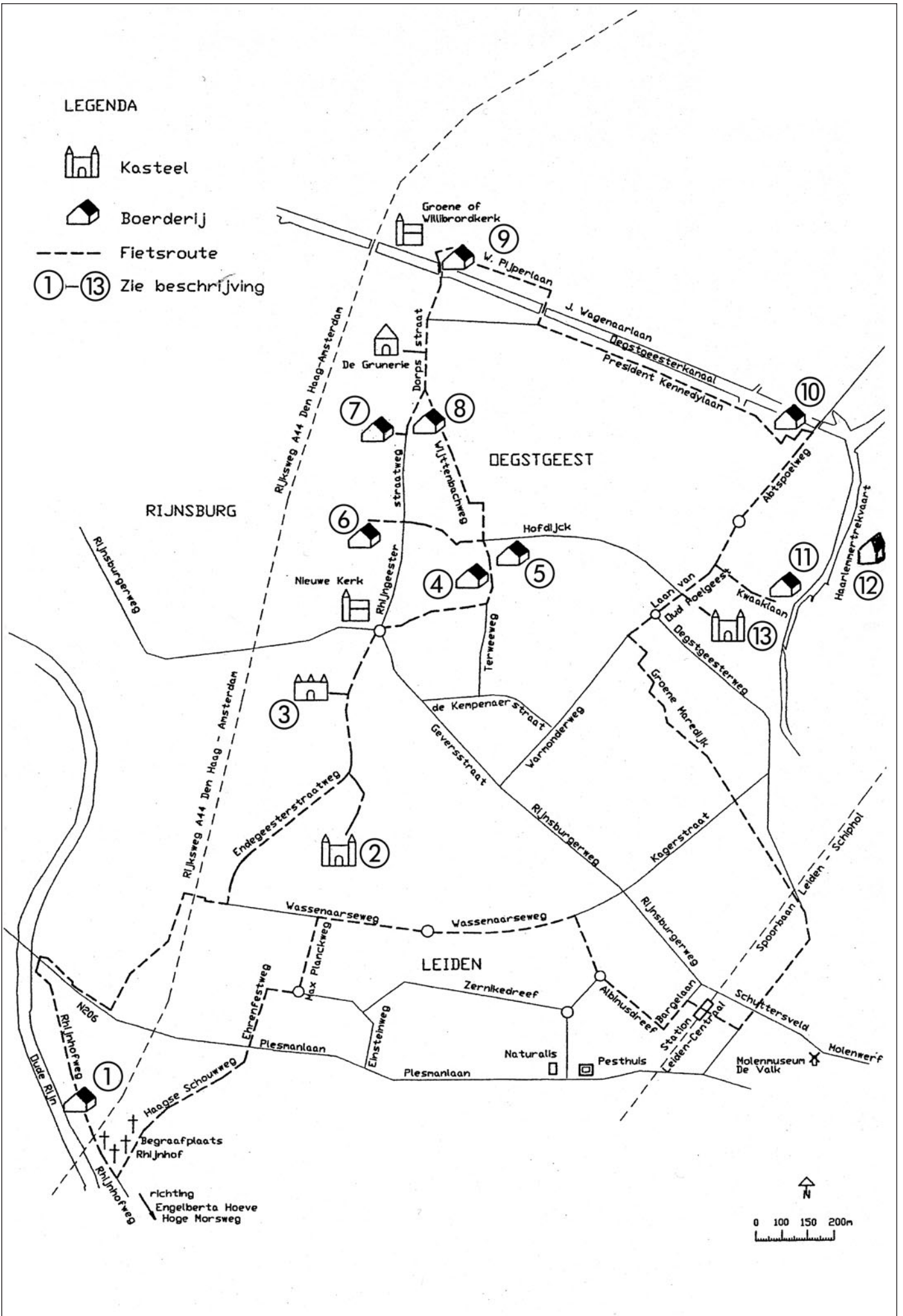
Kasteel

Boerderij

--- Fietsroute

①-⑬ Zie beschrijving

0 100 150 200m